

การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จิตติกรณ ยาวิไชย จาริกศิลป์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และ 3) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 850 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และแบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเที่ยงระหว่าง 0.88 – 0.98 และ 0.94 – 0.99 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะของผู้เรียนระดับประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับมากทุกด้าน และ 3) แนวทางการจัดการศึกษา ได้แก่ ควรพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครู ควรพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลที่มุ่งผลลัพธ์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ควรนำผล การสอบ O-NET, NT และการประกันคุณภาพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้เรียน, กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาของชาติ, ประถมศึกษา

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: koythiti@gmail.com

RESEARCH ON MONITORING AND EVALUATING PRIMARY EDUCATION STUDENT CHARACTERISTICS IN ACCORDANCE WITH THE DESIRED OUTCOMES OF EDUCATION UNDER THE NATIONAL EDUCATION STANDARDS

Thitikorn Yawichai Jarueksil²

Abstract

The purposes of this research were to 1) assess learner characteristics primary education student characteristics in accordance with the Desired Outcomes of Education under the national education standards, 2) study the administrative conditions of school at the primary level, and 3) present the guidelines for educational administration at the primary education level with the Desired Outcomes of Education under the National Education Standards. This research are 2 phases: Phase 1 was Quantitative research. The research sample consisted of 850 teachers, school administrators, parents and school committees at the elementary school level by multi-stage random sampling to cover all regions. The research tools were the student characteristics evaluation questionnaire and the educational administrative condition questionnaire which were rating scale. The content validity values were between 0.67 – 1.00 and the reliability values were between 0.88 – 0.98 and 0.94 – 0.99, respectively. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation, and Phase 2 was Qualitative research. Key informants are 25 of teachers, school administrators, the school committee, and parents which were obtained by purposive selection from snowball sampling. The research tools were conversational questionnaire and content analysis. Research findings revealed that 1) the assessment of learner characteristics according to the desired results of education at the primary level overall was at a high level and 2) a study on the administration of educational institutions at the primary level in all aspects was at a high level, and 3) educational administrative guidelines should have the following actions: the institutions should develop a system for assessing the academic standing of teachers, a system for evaluation and evaluation should be developed that aims at desirable outcomes according to National Education Standards, the results of O- NET, NT, and

² School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: koythiti@gmail.com

educational quality assurance should be used for real school quality development, emphasis should be placed on the development of teachers in terms of knowledge and ability in teaching and learning with information technology.

Keywords: Learner characteristics, Desired Outcomes of Education Framework, National education standards, Primary education

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พศ. 2561 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เรียนรู้ เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อสันติสุข และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการขับเคลื่อนชี้แจงแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข) ได้กำหนดแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยมีการดำเนินการ คือ 1) การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนงานการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วมในผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและการสนับสนุน การสร้างระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก และการจัดหน่วยนำร่องและการจัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานและถอดบทเรียน และ 2) การทบทวนมาตรฐานการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการดำเนินการวิจัยติดตามและประเมินผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมีผู้ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้านดังกล่าว ซึ่งการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในช่วงระยะเวลาที่มีการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติและดำเนินการอย่างต่อเนื่องนั้น มีความสำคัญที่จะช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่สะท้อนด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการที่แท้จริงของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายไปจนถึงหน่วยงานผู้ปฏิบัติ หรือแม้แต่ชุมชน และสังคม ที่จะต้องนำมาพิจารณาในการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงมีความประสงค์ให้มีการวิจัยติดตามและประเมินผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยโดยผู้ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcome of Education: DOE Thailand) ประกอบด้วย การเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมทั้งการศึกษาให้เห็นถึงสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อ

ยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และผลการศึกษาค้างนี้จะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่งเสริมสนับสนุนการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในระดับประถมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

ขอบเขตของการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยติดตามและประเมินผลครั้งนี้ เป็นการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีประเด็นสำคัญในการศึกษา 2 ประเด็น คือ 1.1) คุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ พลเมืองที่เข้มแข็ง และ 1.2) สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยครอบคลุมแนวทางการจัดการศึกษา จำนวน 9 ประเด็น คือ 1) นโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) การส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด 8) ภาควิชาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา และ 9) การบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา

2) ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สท.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เป็นต้น

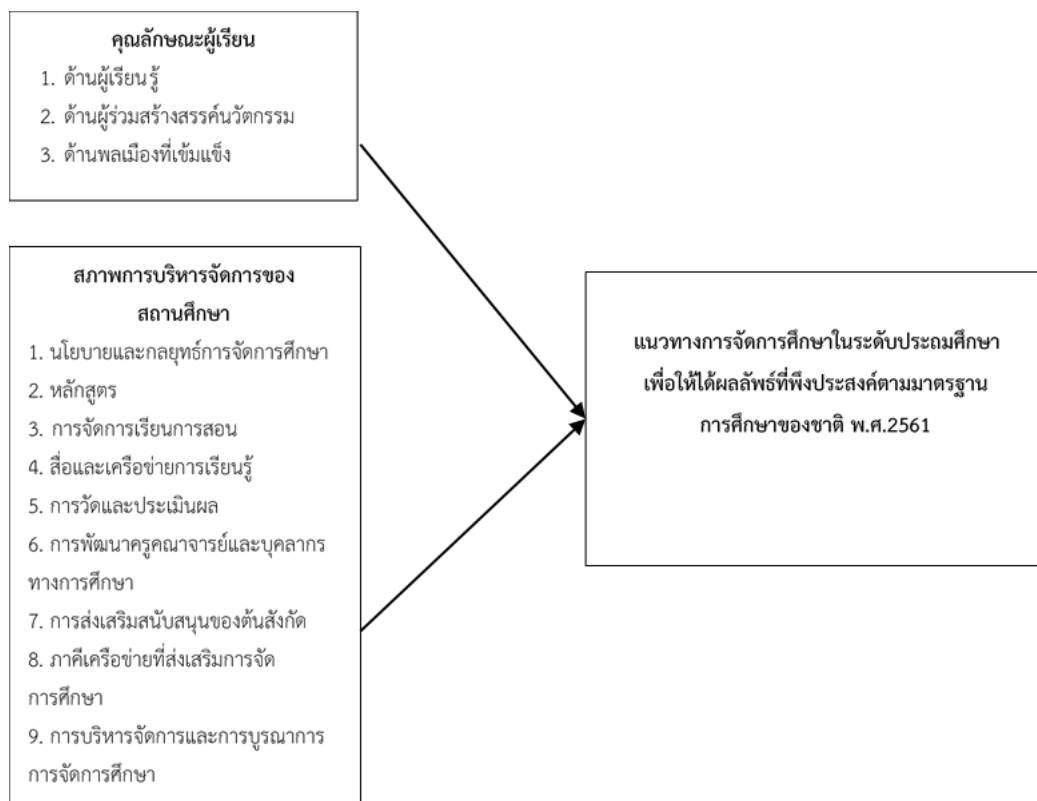

3) **ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา** ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสถานศึกษาครอบคลุมพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และ 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method research) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ
ดังนี้

**ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการ
การศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา** ดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจ
ตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ประกอบด้วย ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.)
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ประกอบด้วย ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ
สถานศึกษา และผู้ปกครอง โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค (ภาคกลาง
ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 850 คน จำแนก
ได้ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	สพฐ.	สถ. (อบต.,เทศบาล, อบจ. พญา)	ตชด.	รวม (คน)
ครู	250	150	20	420
ผู้บริหารสถานศึกษา	50	50	20	120
ผู้ปกครอง	100	100	20	220
คณะกรรมการสถานศึกษา	50	20	20	90
รวม	450	320	80	850

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า ได้แก่ แบบสอบถามประเมิน
คุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ 1)
แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับครู 2)
แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา 3) แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับ

ผู้ปกครอง และ 4) แบบสอบถามประเมินคุณลักษณะผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำหรับ คณะกรรมการสถานศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยสร้างแบบสอบถามตามกรอบนิยามตัวแปร และ ลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปรที่กำหนด (Index of Objective Congruence: IOC) มีความตรงอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ฉบับละ 35 คน และหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach (1970 อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551) มีค่าความเที่ยงของจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.88 – 0.98 และ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการมีความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.94 – 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการในช่วงวันที่ 15 มกราคม – 15 มีนาคม พ.ศ. 2565 เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นช่วงปิดสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงใช้วิธีการ 2 วิธี ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามปกติ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Google form) โดยได้รับกลับคืนมา จำนวน 835 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.23

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อประเมินคุณลักษณะผู้เรียน ศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ครอบครัว 5 ภูมิภาค และทุกสังกัดที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ด้วยวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball selection technique)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามการสนทนา จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้บริหารและครูระดับประถมศึกษา และ 2) แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยศึกษากรอบแนวคิดจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบและประเด็นคำถามตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา และจัดทำแนวคำถามการสนทนากลุ่มตามกรอบประเด็นที่กำหนด และเสนอให้ที่ปรึกษาประเมินเชิงวิพากษ์ความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของเครื่องมือแล้วปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่มออนไลน์ผ่านโปรแกรม Microsoft Teams และใช้เวลาในการสนทนากลุ่มโดยประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที ต่อกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ การสนทนา

กลุ่มผู้บริหารและครู ระดับประถมศึกษา และการสนทนากลุ่มผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยวิธีการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

1.1) *ด้านผู้เรียนรู้* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัด ทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะที่เป็นไปตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้แก่ 1) *ด้านการรักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้* ผู้เรียน ส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีความใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มี 2) *ด้านความรู้พื้นฐาน ทักษะ สมรรถนะทาง ภาษา และการคำนวณ* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรของสถานศึกษา มีทักษะและสมรรถนะทางภาษาและการคำนวณ 3) *ด้านความมีเหตุผล สุขนิสัย และสุขภาพที่ดี* ผู้เรียนส่วนใหญ่ รู้จักการใช้เหตุผลที่ดี สามารถอธิบายถึงความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้องของกรณีที่ได้เรียนรู้ได้ สถานศึกษาได้ส่งเสริมการเล่นกีฬาตามรายวิชาในหลักสูตร รวมถึงการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเองที่บ้าน และ 4) *ด้านการเห็นคุณค่าของความงามที่อยู่รอบตัว* ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ประพฤติปฏิบัติที่ผิดจากธรรมเนียมปฏิบัติ รวมทั้งรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม

1.2) *ด้านร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า 1) *ด้านความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม แต่สำหรับกลุ่มผู้เรียน กศน. มีจุดเด่นด้านความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่แล้ว 2) *ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล* ผู้เรียนส่วนใหญ่ มีการเรียนรู้ และสนใจติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถก้าวทันต่อโลกปัจจุบันโดยมีวิทยาการเข้ามาช่วยสอนนักเรียน โรงเรียนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ทำ

ให้นักเรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับกลุ่มนักเรียนชายขอบ นักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งไม่มีไฟฟ้า ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ยังคงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้ 3) *การคิดสร้างสรรค์* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ และให้นักเรียนส่งงานโดยใช้เทคโนโลยี มีการจัดทำโครงงานโดยครูให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ และ 4) *ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ* ผู้เรียนส่วนใหญ่ สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร และความรอบรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมสูง และมีครูชาวต่างชาติสอน นักเรียนมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์

1.3) *ด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาศึกษามีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า 1) *ความสามารถในการแยกแยะผิด-ถูก* ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อตนเอง ตระหนักเรื่องความถูกต้อง ไม่ถูกต้อง บุญ และบาป อย่างไรก็ตามนักเรียนบางส่วนยังขาดวิจารณญาณในกับรับข้อมูลข่าวสารและแยกแยะความถูกต้องของข้อมูล 2) *การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น* ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 3) *การเป็นสมาชิกที่ดี มีจิตอาสา* ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตสาธารณะ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากกิจกรรมที่โรงเรียนพานักเรียนออกไปทำงานสาธารณะของชุมชน และบางส่วนเกิดจากกิจกรรมที่มอบหมายให้นักเรียนร่วมรับผิดชอบงานในโรงเรียน และ 4) *ความรักในท้องถิ่นและประเทศ* ผู้เรียนส่วนใหญ่ ได้รับการเรียนรู้และปลูกฝังความรักในท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างในลักษณะต่าง ๆ ที่หลากหลาย

2. ผลศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

2.1) *ด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาส่วนใหญ่ รับนโยบายการจัดการศึกษามาจากต้นสังกัด และนำมาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับนโยบายมาจากเขตพื้นที่หรือต้นสังกัด โดยการประชุมและเอกสารนโยบาย ยกเว้นกลุ่มโรงเรียนเอกชนที่ส่วนใหญ่ได้รับการสื่อสารนโยบายผ่านทาง

หนังสือราชการเป็นหลัก แต่สำหรับกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย รับนโยบายผ่านทางสภามหาวิทยาลัย และโรงเรียนสาธิตเป็นกลุ่มที่มีอิสระในการดำเนินงานมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

2.2) *ด้านหลักสูตร* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาในทุกสังกัดใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรในการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้ง 3 ด้าน แต่การดำเนินการของแต่ละสังกัดมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแกนและจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่สำหรับโรงเรียนสาธิตในมหาวิทยาลัยอาจมีการดำเนินการที่แตกต่างไปบ้าง แต่ปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการทำเป็นหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่ติดขัดกับกลุ่มสาระวิชา สามารถใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนได้คุ้มค่า

2.3) *ด้านการจัดการเรียนการสอน* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองเห็นตัวตนของลูกและมีเวลาอยู่กับลูกมากขึ้น เห็นความชอบหรือไม่ชอบของลูก

2.4) *ด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้* พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สด. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านสื่อและเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยโรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดหาสื่อ หรือวัสดุสำหรับการผลิตสื่อ โรงเรียนโดยทั่วไปจะมีห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้ของนักเรียน และใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นสื่อในการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการใช้ platform เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ครูบางคนมีการสอนสด (live) ใน Facebook แต่ยังมีโรงเรียนที่ขาดแคลนสื่อ โดยเฉพาะโรงเรียนชายขอบที่นักเรียนไม่มีกระแสไฟฟ้า ไม่มีอุปกรณ์สื่อสาร และไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต กลุ่มนักเรียนเหล่านี้จะขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

2.5) **ด้านการวัดและประเมินผล** พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โดยภาพรวมโรงเรียนมีการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจประเมินชิ้นงาน และการประเมินภาคปฏิบัติ รวมทั้งการใช้สังคมมิติ เป็นต้น ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 การวัดและประเมินมีการปรับให้มีความยืดหยุ่นโดยพิจารณาจากชิ้นงาน จากการซักถาม สัมภาษณ์ จากผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.6) **ด้านการพัฒนาครู** พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โดยทั่วไปโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาได้รับการพัฒนาครู โดยการส่งครูเข้าอบรมในทุกกลุ่มสาระเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการชั้นเรียน การจัดมุมประสบการณ์ การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การนิเทศการสอน การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น แต่ในบางสังกัด มีการอบรมที่ไม่ทั่วถึง ส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมให้ครูมาขยายผลต่อกับเพื่อนครู กรณีโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่แต่ละโรงเรียนต้องลงทุนและดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง

2.7) **ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัด** พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมสนับสนุนของต้นสังกัดอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประถมศึกษาศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ต้นสังกัดทั้ง สพฐ. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุนด้านการอบรมและพัฒนาครู การนิเทศโรงเรียน การกำกับติดตามงานตามนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสวัสดิการให้ตามระเบียบราชการ กรณีโรงเรียนเอกชนเห็นว่า ต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับติดตามและประเมินโรงเรียนตามนโยบายเป็นหลัก โดยบางครั้งอาจจัดสรรโควตาให้โรงเรียนส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาบ้าง

2.8) **ด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา** พบว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้อง

กันว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เช่น วัด ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนมัธยมในลักษณะโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ตำรวจตระเวนชายแดน องค์กรเอกชน ฯลฯ โดยมีกิจกรรมที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชน

2.9) **ด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษา** ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาทุกสังกัดทั้ง สพฐ. ตชด. และ สก. มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการและการบูรณาการการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และแบ่งงานได้อย่างชัดเจนแล้ว โดยแบ่งงาน 4 ฝ่าย คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลตามองค์ประกอบที่กำหนด แต่ในบางสังกัด เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ฐานข้อมูลยังไม่ได้ใช้ระบบเครือข่าย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระบบเครือข่าย ส่วนใหญ่มีการนิเทศการเรียนการสอนในทุกโรงเรียน โดยใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561

จากคุณลักษณะผู้เรียนและสภาพการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนี้

3.1) **การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก** ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นโรงเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุด มีความขาดแคลนและส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน โดยหน่วยงานต้นสังกัดไม่ควรปล่อยให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องแก้ปัญหาด้วยตนเองตามลำพัง

3.2) **การแก้ปัญหาและพัฒนาครู** หน่วยงานต้นสังกัดควรแก้ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรวางแผนการบริหารงานบุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา อันเนื่องจากอัตราการเกิดลดลงในอนาคตทำให้ผู้เรียนมีจำนวนน้อยลง และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของสถานศึกษา ด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถเข้าถึงการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.3) **การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียน** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลการเรียนให้มุ่งไปยังผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และพัฒนาระบบวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกันในทุกระดับการศึกษา โดยเน้นการสร้างเครื่องมือและแนวทางการวัดและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนให้ชัดเจน แม่นตรง มีมาตรฐานเดียวกัน

3.4) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ควรใช้ผลการสอบ O-NET, NT และผลการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยไม่ใช่เพียงแค่การจัดลำดับสถานศึกษาซึ่งไม่ได้แก้ปัญหาพื้นฐานของสถานศึกษาที่เกิดจากการขาดแคลนบุคลากร ทรัพยากรและสาธารณูปโภคที่ไม่เท่าเทียมกัน

3.5) การส่งเสริมความก้าวหน้าวิทยฐานะของครู หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้า วิทยฐานะของครู โดยพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะของครูที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักมุ่งให้เกิดผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

3.6) การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษามากกว่าเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และมีระบบในการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะของผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง จากผลการวิจัยพบว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก โดย 1.1) คุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ พบว่า “ผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง มีความใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นต่อการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียน มีทักษะในการเรียนรู้ที่ดี มีความรับผิดชอบที่บ้าน” ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญที่มีการกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านผู้เรียนรู้ ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่สำคัญให้กับผู้เรียนเพื่อให้มีทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) และเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะคนไทย 4.0 1.2) คุณลักษณะด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า “ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม สำหรับความรู้ ทักษะและความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้เรียนมีความก้าวหน้าต่อโลกปัจจุบันโดยสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดีและเหมาะสมกับวัย ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษ การสื่อสารและความรอบรู้ต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา” ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นทิศทางในการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศตั้งแต่ระดับ

ประถมศึกษาในด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องผลการศึกษาของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ด้านคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ การคิดขั้นสูง นวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล และภาษาต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการเลือกศึกษาต่อเพื่อการมีงานทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ทั้งนี้ การพัฒนาให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการวางรากฐานที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในวัยเยาว์ เป็นการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักรบ วิตรกรุ่นเยาว์สู่การเป็นนักรบวิตรกรผู้ใหญ่ในอนาคต อันนำไปสู่การเป็นประชากรที่มีคุณภาพด้านความเป็นนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในองค์กรแห่งนวัตกรรม (innovative organization) และ 1.3) *คุณลักษณะด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง* พบว่า “ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถจำแนกสิ่งที่ผิดและถูกได้ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อตนเอง เคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคม เป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีความรักในท้องถิ่นและประเทศ มีความรักความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี” ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (Office of the Education Council, 2018) ที่ระบุว่า เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน ซึ่งโดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทั้ง 9 ด้าน ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยที่น่าสนใจ ดังนี้ 2.1) *สภาพการบริหารจัดการด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด* สถานศึกษาได้พยายามดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ผลการวิจัยมีความสอดคล้องผลการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563ข) ที่ได้มีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในด้านนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษาว่า ควรส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติทั้งระบบ สำหรับการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด ควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2.2) *สภาพการบริหารจัดการด้าน*

หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล สถานศึกษาในทุกสังกัดมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรบูรณาการข้ามศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดให้มีรายวิชาเพิ่มเติมตามจุดเน้นและบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนและนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และอรทัย รุ่งวชิรา (2564) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐานการศึกษาชาติว่า หลักสูตรการเรียนการสอนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่น ไม่เน้นเนื้อหาสาระจนแน่นเกินไป มีการจัดการเรียนรู้ข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ และ 2.3) *สภาพการบริหารจัดการด้านภาคีเครือข่าย* สถานศึกษามีการสนับสนุนให้มีภาคีเครือข่ายและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ที่ได้เสนอปัจจัยความสำเร็จในการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติโดยการสร้างการมีส่วนร่วมและประสานความร่วมมือ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนต้องมีส่วนร่วม มิใช่เพียงบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและครูผู้สอน โดยเครือข่ายสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 ก)

3. แนวทางการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยที่น่าสนใจ คือ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการสอบ O-NET, NT และผลการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง ควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีความขาดแคลนและส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช โสมาบุตร และ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560) ที่กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนได้มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุน ส่งเสริมการนำ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีแผนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนโดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และควรมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการประชุมวางแผนดำเนินการ ประสานงาน ประชาสัมพันธ์และระดมทรัพยากร ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรแก้ปัญหาเรื่องครูไม่ครบชั้นเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และควรวางแผนการบริหารงานบุคคลเพื่อจัดสรรอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา อันเนื่องจากอัตราการเกิดลดลงในอนาคตทำให้ผู้เรียนมีจำนวนน้อยลง และควรให้ความสำคัญกับการ

พัฒนาครูด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการลดความเหลื่อมล้ำของโรงเรียน ควรมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้เป็น “ครูมืออาชีพ” ที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สกฤณา บุญรอดรัมย์ และ (2564) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา ควรมีการสร้างระบบพี่เลี้ยงและการนิเทศแบบคลินิกที่นำมาบูรณาการ ร่วมกัน การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของวิทยาการทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะครูต้องขึ้นเ้าความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากสื่อภายนอก สอนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ห้กลั่นกรองความรู้อย่างมีวิจารณ์ญาณ ต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสื่อสารนโยบายให้ทุกหน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีการบูรณาการแผนงาน และโครงการ รวมทั้งติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่
2. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษามาใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และควรมีการจัดทรัพยากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา
4. สถานศึกษาควรปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบ เพื่อให้สามารถคิดสิ่งประดิษฐ์/สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อก้าวสู่ความเป็นนวัตกรรม
5. สถานศึกษา ภาครัฐ เครือข่าย ครอบครั้ว ชุมชน และสังคมควรร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อถอดบทเรียนจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อค้นหา วิธีการ กระบวนการ รูปแบบ หรือแนวทางที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ
ประจำปี 2562. 21 เซ็นจูรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563ก). รายงานการวิจัยแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติ
สู่การปฏิบัติ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563ข). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ
สำหรับประเทศไทย. 21 เซ็นจูรี.

พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). แฮส ออฟ เคอร์มีสท์.

สุรเดช โสมาบุตร และ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(6), 28-41.

เศวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และอรทัย รุ่งวชิรา. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาสู่เป้าหมายมาตรฐาน
การศึกษาชาติ. วารสารครูพรรณ, 1(1), 77-96.